

**Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις μέσω της διδασκαλίας της μουσικής –
Η αξιοποίηση της μουσικής στο μάθημα της γλωσσικής διδασκαλίας στην
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση**

Λεοντάρη Βασ., Δρ. Επιστημών Αγωγής-Εκπαιδευτικός

Περίληψη

Η πολυπολιτισμικότητα μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ένα γεγονός με το οποίο η ελληνική κοινωνία έχει ήδη έρθει αντιμέτωπη εδώ και καιρό. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ι.Π.Ο.Δ.Ε., κατά το σχολικό έτος 1995-1996, στη χώρα μας φοιτούσαν 8.455 αλλοδαποί μαθητές, ενώ αντίστοιχα το 2004-2005 ο αριθμός είχε φτάσει τις 113.463. Το φαινόμενο έχει γίνει ήδη αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αναζητήσεων και ενίοτε αντιπαραθέσεων στην προσπάθεια η Ελλάδα να αντεπεξέλθει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στη νέα κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα.. Όροι όπως, «διαπολιτισμική αγωγή», «ταυτότητα και ετερότητα», εκφράσεις όπως «αποδοχή της διαφορετικότητας», «νέα πολιτισμική πραγματικότητα», ακούγονται όλο και περισσότερο και με την πάροδο του χρόνου, φαίνεται να αφορούν όλους τους εκπαιδευτικούς και όχι μόνο αυτούς που εργάζονται σε συγκεκριμένα σχολεία και περιοχές της Ελλάδας. Και ενώ στο θεωρητικό επίπεδο, αναφορικά με τον επιστημονικό διάλογο και τη σχετική βιβλιογραφία, έχει γίνει ένα πολύ σημαντικό βήμα, το κυρίαρχο ζήτημα που απασχολεί όλους τους εκπαιδευτικούς, χωρίς να ξεχωρίζουμε τους μαθητές και τους γονείς, είναι το πώς θα αντιμετωπιστεί πρακτικά πλέον αυτή τη νέα πραγματικότητα και πως θα μπορέσουμε να αντιστρέψουμε την κατάσταση και από «πρόβλημα», όπως συχνά αντιμετωπίζεται, να το βιώσουμε ως «ευκαιρία» ολόπλευρης και πλουραλιστικής ανάπτυξης του μαθητή. Ο πρώτος τομέας στον οποίο έστρεψε την προσοχή της η ελληνική πολιτεία αναφορικά με τους αλλοδαπούς μαθητές, ήταν αυτός της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, γεγονός θεμιτό και φυσικά απαραίτητο. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης κοινού κώδικα επικοινωνίας είναι σαφώς το πρώτο βήμα για την αρμονική συμβίωση των μελών μιας ομάδας. Είναι όμως η γλώσσα ο μονόδρομος για την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και ιδιαίτερα ανάμεσα σε μαθητές της Α/θμιας εκπαίδευσης; Στόχος της εισήγησης, είναι η ανάδειξη και ταυτόχρονα αξιοποίηση ενός άλλου τρόπου διαχείρισης της πολυπολιτισμικής τάξης, μέσω του μαθήματος της μουσικής, με έμφαση:

- Στον κοινό κώδικα επικοινωνίας που αναπτύσσεται μέσω της τέχνης γενικότερα και ειδικότερα της μουσικής,
- Στις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας, που εμπεριέχουν τη διαφορετικότητα των ρόλων, ως απαραίτητη προϋπόθεση επίτευξης κοινών στόχων για τη δημιουργία οποιασδήποτε μορφής Τέχνης,
- Στην ανάδειξη και προώθηση των δεξιοτήτων των μαθητών,
- Στην ανάπτυξη της ενεργητικής ακρόασης, ως βασικό μέσο για την ανάπτυξη της επικοινωνίας, της κατανόησης και της αποδοχής της διαφορετικότητας. Ενδεικτικά λοιπόν, θα παρουσιαστούν διδακτικές προσεγγίσεις – προτάσεις διδασκαλίας μέσω του μαθήματος της μουσικής που ήδη εφαρμόστηκαν σε σχολείο της Α/θμιας εκπαίδευσης στην Αθήνα στο οποίο ο αριθμός των αλλοδαπών μαθητών ξεπερνούσε το 45%, με στόχο την καλύτερη διαχείριση του πολύμορφου μαθητικού πληθυσμού μέσα στην τάξη.

1. Μουσική και γλώσσα – σύντομη θεωρητική προσέγγιση

Η πολυπολιτισμικότητα μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ένα γεγονός με το οποίο η ελληνική κοινωνία έχει ήδη έρθει αντιμέτωπη εδώ και καιρό. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ι.Π.Ο.Δ.Ε., κατά το σχολικό έτος 1995-1996, στη χώρα μας φοιτούσαν 8.455 αλλοδαποί μαθητές, ενώ αντίστοιχα το 2004-2005 ο αριθμός είχε φτάσει τις 113.463.⁵²⁸ Το φαινόμενο έχει γίνει ήδη αντικείμενο πολλών συζητήσεων, αναζητήσεων και ενίοτε αντιπαραθέσεων⁵²⁹ στην προσπάθεια η Ελλάδα να αντεπεξέλθει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στη νέα κοινωνική και εκπαιδευτική πραγματικότητα.. Όροι όπως, «διαπολιτισμική αγωγή», «ταυτότητα και ετερότητα», εκφράσεις όπως «αποδοχή της διαφορετικότητας», «νέα πολιτισμική πραγματικότητα», ακούγονται όλο και περισσότερο και με την πάροδο του χρόνου, φαίνεται να αφορούν όλους τους εκπαιδευτικούς και όχι μόνο αυτούς που εργάζονται

⁵²⁸ Ι.Π.Ο.Δ.Ε. Στατιστικά στοιχεία 2004-2005

⁵²⁹ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ.,(2005): 17

σε συγκεκριμένα σχολεία και περιοχές της Ελλάδας. Και ενώ στο θεωρητικό επίπεδο, αναφορικά με τον επιστημονικό διάλογο και τη σχετική βιβλιογραφία, έχει γίνει ένα πολύ σημαντικό βήμα, το κυρίαρχο ζήτημα που απασχολεί όλους τους εκπαιδευτικούς, χωρίς να ξεχωρίζουμε τους μαθητές και τους γονείς, είναι το πώς θα αντιμετωπιστεί πρακτικά πλέον αυτή τη νέα πραγματικότητα και πώς θα μπορέσουμε να αντιστρέψουμε την κατάσταση και από «πρόβλημα», όπως συχνά αντιμετωπίζεται, να το βιώσουμε ως «ευκαιρία» ολόπλευρης και πλουραλιστικής ανάπτυξης του μαθητή.

Ο πρώτος τομέας στον οποίο έστρεψε την προσοχή της η ελληνική πολιτεία αναφορικά με τους αλλοδαπούς μαθητές, ήταν αυτός της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας, γεγονός θεμιτό και φυσικά απαραίτητο. Η αναγκαιότητα ανάπτυξης κοινού κώδικα επικοινωνίας είναι σαφώς το πρώτο βήμα για την αρμονική συμβίωση των μελών μιας ομάδας. «Ο εκπαιδευτικός όμως θεσμός, αντιμετωπίζει την ελληνική γλώσσα σαν να ήταν μία, ενιαία και ομογενής»⁵³⁰, παρότι όλοι γνωρίζουν ότι στη χώρα μας υπάρχουν διαφορετικοί διάλεκτοι, από τη Μακεδονία και την Ήπειρο, μέχρι τα νησιά του Αιγαίου και την Κρήτη, τις οποίες κανένας δεν υποτιμά, ωστόσο, οι εκπαιδευτικοί, οι σχολικοί σύμβουλοι, τα σχολικά βιβλία, τα αναλυτικά προγράμματα και γενικά όλο το εκπαιδευτικό σύστημα, αντιμετωπίζει τους μαθητές ως ομόγλωσσους.⁵³¹ Το ίδιο παρατηρείται και ανάμεσα σε μαθητές που προέρχονται από οικογένειες διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου. Το ένα καλείται να γράφει τη γλώσσα που ήδη ξέρει και μιλάει, ενώ το άλλο μια άλλη η οποία διαφέρει πολλές φορές από την μητρική του και ως προς τη σύνταξη και ως προς την προφορά και επιπλέον και ως προς το λεξιλόγιο. Το εκπαιδευτικό σύστημα, ορίζει ποια είναι η σωστή, η πρότυπη γλώσσα και ποια η «σωστή» εκφορά του λόγου, έχοντας όμως κοινωνικά κριτήρια αξιολόγησης,⁵³² τα οποία στερούν από ομάδες μαθητών την έννοια των ίσων ευκαιριών στη μάθηση. Το ζήτημα γίνεται πλέον τεράστιο, όταν μιλάμε για μαθητές που η μητρική τους γλώσσα δεν είναι καν η ελληνική, αλλά η αλβανική, η πολωνική, η σερβική κ.λπ. Και σ' αυτό το σημείο είναι που πρέπει να γίνει ο σωστός συνταξιασμός έτσι ώστε η διδασκαλία της «πρότυπης», «σωστής» ελληνικής γλώσσας να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να αυτή να προστεθεί στην υπάρχουσα μητρική, χωρίς όμως σε καμία περίπτωση να την ακυρώσει.

Η γλώσσα θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι ένα σύνολο οργανωμένων ήχων, συμβόλων και κινήσεων με στόχο τη δημιουργία κοινού κώδικα επικοινωνίας. Παρόμοιο όμως ορισμό, μπορούμε να δώσουμε και στη μουσική, ένα άλλο δηλαδή σύνολο οργανωμένων ήχων και δομημένων με στόχο να διαθέτουν αρμονία, ρυθμό και μελωδία.⁵³³ Η μουσική λοιπόν, είναι μια «άλλη γλώσσα» και μάλιστα σύμφωνα με τον Schopenhauer «η επίδρασή της είναι πολύ ισχυρότερη και διεισδυτικότερη από την επίδραση των άλλων τεχνών», αφού, ενώ δεν παραπέμπει σε συγκεκριμένες έννοιες και δεν χαρακτηρίζεται από προθετικότητα, ακριβώς επειδή είναι οικουμενική, μπορεί και εκφράζει την ουσία και φτάνει στην «καρδιά των πραγμάτων».⁵³⁴

Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι η αξιοποίηση ενός «άλλου» κοινού κώδικα επικοινωνίας που αναπτύσσεται μέσω της μουσικής, στα πλαίσια της γλωσσικής διδασκαλίας για τους μαθητές της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Σύμφωνα με το Γενικό Σκοπό του Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και αναφορικά με τη νεοελληνική γλώσσα στο δημοτικό σχολείο, «Σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι να μάθει το παιδί να χειρίζεται όσο το δυνατό καλύτερα την κοινή νέα ελληνική γλώσσα: να την καταλαβαίνει, να τη μιλάει, να τη διαβάζει και να τη γράφει με άνεση.»⁵³⁵ Θα παρουσιαστούν ενδεικτικά δραστηριότητες, δομημένες πάνω σε συγκεκριμένα κεφάλαια του βιβλίου «Η γλώσσα μου» της Β' Δημοτικού, στις οποίες η προσέγγιση του στόχου θα γίνεται με μέσο την αξιοποίησης της κοινής γλώσσας επικοινωνίας που υπάρχει, της μουσικής. Οι

⁵³⁰ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ Α. στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07

⁵³¹ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ Α. στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07

⁵³² ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ Α. στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07

⁵³³ ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ Γ., (1998)

⁵³⁴ SCHOPENHAUER, στο ΤΣΕΤΣΟΣ Μ.(2004).

⁵³⁵ <http://www.pi-schools.gr/lessons/hellenic/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07

στόχοι των δραστηριοτήτων κινούνται πάνω σε τρεις βασικούς άξονες, σε αυτόν της ανάγνωσης, σε αυτόν της γραφής και σ' αυτόν της δημιουργικής γραφής, ως αξιολόγηση της κατανόησης στην γλώσσα. Οι δραστηριότητες δεν απαιτούν από τον εκπαιδευτικό εξειδικευμένες γνώσεις μουσικής, μπορούν να πραγματοποιηθούν από όλους τους δασκάλους, απαιτούν όμως τη συνεργασία των μαθητών, τη σφαιρική αντίληψη της γνώσης προωθώντας ταυτόχρονα τη διαθεματικότητα και τις ομαδοσυνεργατικές μεθόδους διδασκαλίας.

2. Οι δραστηριότητες

Ενότητα 2^η : Με το «σεις» και με το «σας»

➤ Στόχος: Να μάθουν τα παιδιά:

- να μετράνε τις συλλαβές που έχουν οι λέξεις
- να αλλάζουν τη σημασία μια λέξης αλλάζοντας τη θέση του τόνου της λέξης (τονικά παρώνυμα)

➤ Τα μέσα:

- Το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Πρωινό άστρο», που βρίσκεται στην ενότητα του βιβλίου,
- Καρτέλες με τονικά παρώνυμα (λέξεις δηλαδή που διαφέρουν μόνο ως προς τον τόνο),
- Απλά, κρουστά μουσικά όργανα που διαθέτει το σχολείο, ή αυτοσχέδια κρουστά (μολύβι πάνω στο θρανίο, κ.λπ.) ή ακόμα και μόνο παλαμάκια.

➤ Οι δραστηριότητες:

- Τοποθετούμε σε κοινή θέα για την τάξη το ποίημα από την ενότητα του βιβλίου. Είναι καλύτερο οι μαθητές να μην χρειάζεται να παρακολουθεί ο καθένας μόνος του το βιβλίο του. Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες. Ο εκπρόσωπος κάθε ομάδας (διαφορετικός κάθε φορά) επιλέγει μια λέξη από το ποίημα και αναπαράγει τον ήχο της ρίχνοντας το βάρος μόνο στον αριθμό των συλλαβών, είτε με παλαμάκια, είτε με κάποιο από τα όργανα που έχει εμπνευστεί ή υπάρχει στην τάξη. Οι μαθητές των άλλων ομάδων, καλούνται να αναγνωρίσουν όσο πιο γρήγορα μπορούν τη λέξη και να την πουν.
- Φτιάχνουμε καρτέλες με τονικά παρώνυμα και τα τοποθετούμε και πάλι σε σημείο που είναι σε κοινή θέα στην τάξη. Παράδειγμα: γέρνω – γερνώ, μόνος - μονός, νόμος - νομός, φόρα – φορά κλπ . Εμφανίζω τις καρτέλες σε ζευγάρια. Αντίστοιχα με πριν, πρέπει τα παιδιά να αναγνωρίσουν από τον ήχο, τη σωστή λέξη κάθε φορά.
- Επαναλαμβάνουμε την δραστηριότητα, ζητάμε από τους μαθητές όμως αυτή τη φορά να γράφουν τις λέξεις που αναγνωρίζουν.
- **Η αξιολόγηση:** Ξεκινάει από την αυτοαξιολόγηση των ίδιων των παιδιών, που βαθμολογούν τις ομάδες ανάλογα με το ποια βρήκε τις περισσότερες σωστές λέξεις, τις αναγνώρισε πιο γρήγορα και τις έγραψε σωστά Από το δάσκαλο γίνεται κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού, εντοπίζοντας ποιοι μαθητές συμμετέχουν λιγότερο και απαντούν με καθυστέρηση, προκειμένου σ' αυτούς να βρει τρόπο να επιμείνει περισσότερο.

Ενότητα 5^η : Πάμε για ψώνια;

➤ Στόχος: Μέσα από παιχνίδια με ήχους να προχωρήσουν στην ανάγνωση και στη γραφή

➤ Τα μέσα:

- Κουτιά που περιέχουν διάφορα είδη διατροφής που μπορούμε να βρούμε σε super market (ζάχαρη, ρύζι, φασόλια, καρύδια κλπ), τα οποία χρησιμοποιούμε σαν μουσικά όργανα.
- Καρτέλες όπου αναγράφονται τα ονόματα των προϊόντων που θα χρησιμοποιήσουμε.

➤ Οι δραστηριότητες:

- Χωρίζουμε τους μαθητές, και προβάλλουμε τις καρτέλες με τα προϊόντα που έχουμε επιλέξει. Πηγαίνουμε σε σημείο της τάξης που οι μαθητές δεν μπορούν να μας βλέπουν και αρχίζουμε να κουνάμε τα κουτιά ένα – ένα με τη σειρά που εμφανίζονται και

στις καρτέλες και ζητάμε από τα παιδιά να αναγνωρίσουν το προϊόν. Στη συνέχεια κάνουμε το ίδιο, αλλά με διαφορετική κάθε φορά σειρά.

- Όταν είμαστε σίγουροι ότι τα παιδιά έχουν εξοικειωθεί με τους ήχους, βγάζουμε τις καρτέλες και τους ζητάμε να μετατρέψουν τον ήχο σε λέξη, γράφοντας πλέον η κάθε ομάδα τη λέξη σε μία λίστα για ψώνια. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί και σε άλλες ενότητες του βιβλίου με διαφορετικούς ήχους.

- **Η αξιολόγηση:** Νικήτρια είναι η ομάδα που έχει αναγνωρίσει και καταγράψει σωστά και ορθογραφημένα τους περισσότερους ήχους από τη λίστα.

Ενότητα 6^η : Είμαστε έτοιμοι;

- **Στόχος:** Μέσα από παιχνίδια ήχου και αυτή τη φορά, οι μαθητές να μετατρέψουν τα ηχητικά μηνύματα σε λέξεις και στη συνέχεια σε ιστορία.

- **Τα μέσα:** Διάφοροι ήχοι που μπορούμε να βρούμε μαγνητοφωνημένους στο εμπόριο (κυκλοφορούν αντίστοιχα cd), στο διαδίκτυο, στο πρόγραμμα power point του υπολογιστή, ή ακόμα και να τους ηχογραφήσουμε μόνοι μας π.χ. ήχους από το σπίτι, ήχους από την πόλη, από την εξοχή, κ.λπ.

- **Οι δραστηριότητες:** Χωρίζουμε τα παιδιά και πάλι σε ομάδες και τους βάζουμε να ακούσουν τους ήχους που έχουμε ετοιμάσει. Η κάθε ομάδα καταγράφει σε ένα χαρτί τους ήχους που ακούει. Σε πρώτο στάδιο ελέγχουμε αν όλες οι ομάδες έχουν αναγνωρίσει και έχουν γράψει σωστά όλους τους ήχους. Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα καλείται να δημιουργήσει μια ιστορία με τις λέξεις πλέον που έχει στη διάθεσή της.

- **Η αξιολόγηση:** Η αξιολόγηση της δραστηριότητας γίνεται σε δύο επίπεδα:

- Αρχικά βαθμολογείται η ομάδα που βρήκε τους περισσότερους ήχους και τους έγραψε και σωστά

- Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι ιστορίες των μαθητών και επιλέγεται η καλύτερη από άποψη δομής, φαντασίας και παρουσίασης.

Ενότητα 7^η : Πώς λέμε όχι;

- **Στόχος:** Να αναπτύξουν τη δημιουργική γραφή, έχοντας ως ερέθισμα μουσικά παραδείγματα που τους διεγείρουν τη φαντασία

- **Τα μέσα:**

- Αποσπάσματα από την ταινία του Walt Disney «Φαντασία»

- Μουσικά παραδείγματα που θα βρείτε εύκολα για δημιουργική γραφή, μέσα από soundtracks κινηματογραφικών ταινιών, ή και κλασσικών έργων.

- **Οι δραστηριότητες:** Με αφορμή την αναφορά που γίνεται στην ταινία του Walt Disney «Φαντασία»,

- Επιλέγουμε κάποιο απόσπασμα από την ταινία και κάνουμε προβολή στην τάξη

- Μετά την προβολή του αποσπάσματος, συζητάμε με τα παιδιά για το πώς η μουσική μπορεί να αποτελέσει έμπνευση για δημιουργία ιστορίας και δίνοντάς τους εμείς κάποιο άλλο μουσικό παράδειγμα χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και ζητάμε να δημιουργήσουν με βάση τη μουσική μια δική τους ιστορία την οποία θα πρέπει στο τέλος να παρουσιάσουν στην τάξη ως εικονογραφημένο βιβλίο.

- **Η αξιολόγηση:** Παρακολουθούμε όλες τις παρουσιάσεις και διαπιστώνουμε κατά πόσο οι μαθητές μπορούν το ηχητικό ερέθισμα να το μετατρέψουν σε λόγο, στη συνέχεια σε ολοκληρωμένο κείμενο και τέλος σε γραπτό. Προσπαθούμε να καταμερίσουμε τους ρόλους ώστε να συμμετέχουν όλα τα παιδιά σε κάθε ομάδα και ενθαρρύνουμε τους αδύναμους να συμμετέχουν στη συγγραφή του βιβλίου, χωρίς να έχει σημασία τόσο η καλλιγραφία, από τη στιγμή που θα υπάρχει και ταυτόχρονη εικονογράφηση.

Ενότητα 24^η: Να σου πω τι έμαθα;

- **Στόχος:**

- Η ανάγνωση

- Η όσο το δυνατόν καλύτερη κατανόηση του ποιήματος.

- Η μετατροπή μιας μορφής τέχνης σε άλλη, στη συγκεκριμένη περίπτωση από την ποίηση στη μουσική
- **Τα μέσα:**
 - Το ποίημα της Μάρως Λοΐζου «Δε μ' ακούς;»
 - Μουσικά όργανα που βρίσκονται στο σχολείο, ή και αυτοσχέδια που μπορούν να κατασκευάσουν στην τάξη.
 - **Οι δραστηριότητες:** Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και μοιράζουμε σε κάθε ομάδα το ποίημα και όργανα για να χρησιμοποιήσουν. Οι μαθητές καλούνται να μετατρέψουν το ποίημα σε ήχους, χρησιμοποιώντας τα όργανα που τους δώσαμε, αυτοσχέδια που μπορεί να κατασκευάσουν μόνα τους, καθώς και το σώμα τους ή τη φωνή τους. Δίνουμε κατεύθυνση έτσι ώστε σε κάθε να ομάδα να διαβάσουν ως αφηγητές το ποίημα όλα τα παιδιά.
 - **Η αξιολόγηση:** Το συγκεκριμένο ποίημα προσφέρεται για μετατροπή, γιατί εμπεριέχει εκφράσεις που απευθύνονται σχεδόν σε όλες τις αισθήσεις (*μυρίζω φύκι και πελαγίσιο άνεμο, έρχομαι μέσα από τα χρυσαφένια χωράφια..*) και μέσα από τη φαντασία των παιδιών, μπορούν να προκύψουν εκπληκτικά πράγματα. Έχοντας ήδη μπει στην περίοδο του καλοκαιριού, ωθήστε τους μαθητές να παρουσιάσουν το ποίημα ακόμα και με παράλληλες ζωγραφιές. Το ότι θα πρέπει να μετατρέψουν το κείμενο σε άλλες μορφές τέχνης, είναι σίγουρο ότι θα τους προκαλέσει να διαβάσουν και να ξαναδιαβάσουν προσεκτικά κάθε στίχο και κάθε λέξη του, προκειμένου να το αποδώσουν με όσο το δυνατό καλύτερο τρόπο, πράγμα που είναι σίγουρο ότι θα τους βοηθήσει τόσο στην ανάγνωση ως τεχνική, όσο και στην κατανόηση της δυσκολότερης ίσως μορφής του γραπτού λόγου, που είναι η ποίηση.

3. Συμπεράσματα

Η μουσική στο σχολείο μπορεί να έχει δύο διαφορετικές λειτουργίες: Η μία ως αυτόνομο μάθημα, για την απόκτηση και την καλλιέργεια μουσικών γνώσεων και δεξιοτήτων και η άλλη, ως μέσο για την εξυπηρέτηση άλλων εκπαιδευτικών στόχων⁵³⁶. Στις συγκεκριμένες ενδεικτικές δραστηριότητες, η μουσική ήταν το μέσο για την προσέγγιση της γλώσσας στο αντίστοιχο μάθημα της Δευτέρας δημοτικού. Η ιδέα μπορεί να επεκταθεί εύκολα και στις υπόλοιπες τάξεις, με ανάλογες δραστηριότητες, άλλα και σε άλλα μαθήματα, όπως στη Μελέτη του Περιβάλλοντος, στη Γεωγραφία, στην Ιστορία και στα Μαθηματικά. Επιδίωξη είναι ο εκπαιδευτικός που βρίσκεται στην τάξη, να εντάξει τη μουσική στις δραστηριότητες του, κάτι που ήδη σε μεγάλο βαθμό κάνει με το θέατρο και τη ζωγραφική, χωρίς να θεωρεί ότι απαιτούνται εξειδικευμένες γνώσεις για την αξιοποίησή της. Άλλωστε, «κάθε μουσική που ακούγεται ή παράγεται στην τάξη, μέσω της οποίας εκφράζονται συναισθηματικά, όχι μόνο τα παιδιά, αλλά και ο εκπαιδευτικός, αποτελεί εργαλείο για την εκπαίδευση.»⁵³⁷

Από την άλλη πλευρά, η μουσική, ως «κοινός» κώδικας επικοινωνίας, αποδεικνύεται μέσα από έρευνες ότι μπορεί να προωθήσει συνεργασίες και να ανοίξει νέους δρόμους επικοινωνίας ανάμεσα στους μαθητές, ιδιαίτερα δε, ανάμεσα σε αλλοδαπούς και σε ημεδαπούς.⁵³⁸ Κλείνοντας λοιπόν, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, αν η μουσική ενταχθεί μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία και το μάθημα αρθρωθεί και οργανωθεί με άξονα τις ομαδοσυνεργατικές συνεργασίες, μπορεί να συμβάλλει όχι μόνο στη αποδοχή της διαφορετικότητας, αλλά στην αξιοποίησή της για την προώθηση της δυναμικής μιας ομάδας.

Βιβλιογραφία

- Cummins J., (1999): Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση: Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας, Gutenberg, Αθήνα.
- Γρηγορίου Μ., Κουρουπός Γ., Κυπουργός Ν. & Μαραγκόπουλος Δ., (1983): Μία πρόταση για την ανάπτυξη του μουσικού αισθητηρίου στα παιδιά των δημοτικών σχολείων, ανέκδοτη εργασία για το Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα.
- Θεοδωρίδης Μένης στο www.prmelina.gr τελευταία επίσκεψη 15/05/07.

⁵³⁶ ΤΣΙΡΙΔΗΣ Π., στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/>

⁵³⁷ ΤΣΙΡΙΔΗΣ Π., στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/>

⁵³⁸ ΛΕΟΝΤΑΡΗ Β., (2006)

- Λεοντάρη Β., (2006): Ο ρόλος της μουσική στη παιδεία και η συμβολή της στην κοινωνικοποίηση των αλλοδαπών μαθητών, διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Νικολάου Γ., (2005): Διαπολιτισμική διδακτική, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Πανεπιστήμιο Αθηνών – ΚΕΔΑ (2006-7): Επιμορφωτικά σεμινάρια στα πλαίσια του προγράμματος «Ένταξη παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στο σχολείο για την Πρωτοβάθμια εκπαίδευση», Αθήνα.
- Τσέτσος Μ., (2004): Βούληση και ήχος, Εστία, Αθήνα.
- Τσιρίδης Π., στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07.
- Φραγκουδάκη Α., στο <http://www.kleidiakaiantikleidia.net/> τελευταία επίσκεψη 15/05/07.